

Denona den etxea zaintzeaz

Laudato si' entziklikatik (2015) aukeratutako txatalak

1.- «Laudato si', mi' Signore» - «Laudatua Zu, ene Jauna», kantatzen zuen Asisko Frantziskok. Kantika eder horretan, hauxe gogorarazten zigun: guztiona den etxe hau arreba baten antzekoa da, zeinekin konpartitzen dugun gure existentzia; bestetik, bere besoetan hartzen gaituen ama apain baten antzekoa: «Laudatua Zu, ene Jauna, gure arreba ama-lurrarengatik, horrek sostengatzen baikaitu, gobernatzen, eta lore koloretsudun hainbat fruitu eta belar ematen».

2.- Arreba horrek garrasi egiten du eragiten diogun kaltearengatik: Jainkoak eskaini dizkigun ondasunen erabilpen ez-arduratsua eta abusuak direla bide sortzen diren kalteak. Bere jabe eta nagusi bakarrak bagina bezala hazi gara, eta uste genuen bagenuela eskubidea ama-lurrarekin nahi genuen guztia egiteko. Gizakiaren bihotzean, bekatuak zauriturik, dagoen biolentzia nabarmen ageri da lur-zoru, ur, aire eta izaki bizidunengan nabari diren gaixotasun-sintometan ere. Horregatik, pobrerik abandonatu eta gaizki tratatuenean artean aurkitzen da gure lur zanpatua eta hondatua, eta ezin isildurik dihardu «negar-zotinka, erditze-minetan» (Erm 8,22). Ahaztu egiten zaigu geu ere lurra garela (ik. Has 2,7). Gure gorputza bera planeta honetako elementuez osatua dago: horko airea da hats ematen diguna eta horko urak biziarriz eta indarberritzen gaitu.

66.- Genesi liburuko kreazioaren kontakizunak, beren hizkera sinboliko eta narratiboan, irakaspen sakonak gordetzen dituzte gizakiaren existentziari eta bere errealitate historikoari buruz. Kontakizun horiek iradokitzen dute giza existentzia funtsezko hiru erlazio hertsiki konektatuetan ardaztua dagoela: Jainkoarekiko erlazioa, lagun hurkoarekiko erlazioa eta lurrarekiko erlazioa. Bibliaren arabera, hiru erlazio esentzial horiek eten egin dira, eta ez bakarrik kanpotik, baita gure barruan ere. Haustura hori da bekatua. Kreatzailea, gizadia eta kreaturiko guztiaren arteko harmonia, honengatik apurtu zen: Jainkoaren tokia hartu nahi izan dugulako, kreatura mugatuak garela onartu gabe. Gertaera horrek desnaturaldu egin zuen: lurra “menderatu” (ik. Has 1,28) eta “landu eta zaintzeko” agindua (ik. Has 2,15). Ondorioz, erlazioa, hasieran harmoniatsua gizakiaren eta naturaren artean, gatazka bilakatu zen (ik. Has 3,17-19). Horregatik da esanguratsua San Frantziskok kreatura guztiekin bizi zuen harmonia interpretatu izana haustura haren sendatze eta konponketa moduan. San Buenabenturak baziotsan, kreatura guztien adiskidetzeko unibertsalari esker, San Frantzisko inozentzia-egoera primitibora itzuli zela [40]. Eredu horretatik urrun, gaur egun bekatua, bere indar suntsitzaile bortitza atzetik duela, honetan manifestatzen da: gerretan, hainbat biolentzia-mota eta tratu txarretan, ahulenen abandonuan eta naturari egiten zaizkion erasoetan.

67.- Ez gara Jainko. Lurra gure aurretikoa da, eta eman egin zaigu. Pentsamendu judu-kristauaren kontra jaurtikitako akusazio bati erantzutea permititzen du horrek: esan izan da, Genesiko kontakizunak lurra menderatzera gonbidatzen gaituenez, (ik. Has 1,28) horrek onartu egingo lukeela lurraren esplotazio basatia, gizakiaren irudi menderatzaile eta suntsitzailea aurkezturik. Ez da Bibliaren interpretazio zuzena, Elizak

[Escriba aquí]

ulertzen duenaren arabera. Egia baldin bada kristauok, batzuetan, oker interpretatu ditugula Eskriturak, gaur egun indarrez baztertu behar dugu, Jainkoaren irudira sortuak izan arren eta lurra menderatzeko agindu zigulako, horretatik beste kreatura guztien gaineko aginpide absolutua ondorioztatzen denik. Oso garrantzitsua da testu biblikoak bere testuinguruan irakurtzea, hermeneutika egokiaren bidez eta munduko lorategia “lantzera” eta “zaintzera” gonbidatuak gaudela gogoratzea (ik. Has 2,15). “Lantzeak” esan nahi du kultibatzea, goldatzea edo lurra gorritzea; “Zaintzeak”, berriz, babestea, eustea, jagotea, gordetzea eta begiratzea. Horrek eskatzen du elkarrekikotasun-erlazio arduratsua gizakiaren eta naturaren artean. Komunitate bakoitzak har dezake lurraren ontasunetik biziraupenerako behar duena, baina, aldi berean, babesteko obligazioa dauka, eta, biharko belaunaldientzat, emankortasuna bermatzekoa ere bai. Zeren, azken finean, “lurra Jaunarena da” (Sal 24,1), haren jabegoa dira “lurra eta lurtean dagoen guztia” (Dt 10,14). Horregatik, Jainkoak ukatu egiten digu jabego absolutuaren asmo eta nahia: “Lurra ez dago betiko saltzerik, lurra nirea da-eta, eta zuek kanpotarrak zarete, apopiloak nire lurtean” (Lb 25,23).

93.- Gaur, sinestunak bezala fede gabeak, ados gaude lurra, funtsean, herentzia komuna dela, eta ematen duenak denon mesedetan izan behar duela. Sinestunentzat, Kreatzailearenganako leialtasuna esan nahi du horrek, Jainkoak guztiontzat sortu baitzuen mundua. Ondorioz, planteamendu ekologiko orok ikuspegi sozialetik egina izan behar du: izan ditzala kontuan baxuenen oinarrizko eskubideak. Jabetza pribatuak ere ondasunen norako unibertsalaren mende egon behar du, eta, beraz, erabiltzeko eskubide unibertsala da portaera sozialaren “urrezko araua” eta “ordenamendu etiko-sozialaren lehen printzipioa” [71]. Kristau-tradizioak inoiz ez zuen onartu absolutu eta ukiezintzat jabetza pribatuaren eskubidea eta zorrotz azpimarratu zuen edozein jabetza-formaren funtzio soziala. San Juan Paulo II.ak enfasi handiarekin gogoratu zigun doktrina hori, hau esanez: “Jainkoak gizadi osoari eman dio lurra, hark bere biztanle guztiak mantendu ditzan, inor baztertu gabe eta inor pribilegiatu gabe” [72]. Hitz sakon eta indartsuak dira. Eta gero hau azpimarratu zuen: “ez litzateke benetan duina izango, gizakiarentzat, garapen mota bat non ez liratekeen errespetatu eta sustatuko giza eskubideak, pertsonalak eta sozialak, ekonomikoak eta politikoak, nazioen eta herrien eskubideak barne” [73]. Argi eta garbi azaldu zuen: “Elizak defenditzen du, bai, jabetza pribatuaren eskubide legitimoa, baina gardentasun berarekin esan zuen jabetza pribatuaren gainean beti hipoteka [eske] sozial bat dagoela, ondasunak, Jainkoak zertarako destinatu zituen, hartarako izan daitezen”. [74]. Eta, ondorioz, honela jarraitu zuen: “ez datorrela bat Jainkoren nahiarekin ondasunak gutxi batzuen onurarako bakarrik erabiltzea” [75]. Horrek gogor kuestionatzen ditu gizadiaren parte baten ohitura [jardun-modu] injustuak.

94.- Duintasun bera daukate aberatsak eta pobreak, “Jaunak egin zituen biak” (Es 22,2); berak egin zituen txikiak zein handiak” (Jkd 6,7) eta “har zintzoentzat eta gaiztoentzat ateratzen du eguzkia” (Mt 5,45). Horrek, noski, ondorio praktikoak dauzka, Paraguaiko gotzainek esan zuten eran: “Nekazari orok eskubide naturala du arrazoizko lur-sail bat izateko, etxea eraiki dezan, familia mantentzeko lan egin dezan, eta segurtasun existentziala izan dezan. Guztiz bermatu beharreko eskubidea da, praktikan ilusiozkoa ez baizik errealia izan dadin. Horrek esan nahi, jabetza tituluaz gain, nekazariak heziketa

[Escriba aquí]

teknikoa, diru-maileguak, seguruak eta komertzializazioa bermaturik izan behar dituela”.

95.- Ingurumena ondasun kolektiboa da, gizadiaren ondarea eta guztion erantzukizuna. Eskuetara iristen zaiguna, administratzeko bakarrik da, beste guztien onerako administratu ere. Horrela jokatzeko ez badugu, kontzientzia zamatzen ari gara besteen existentzia ukatzearen pisuarekin. Horregatik, Zelanda Berriko Gotzainek galdera hau egin zuten, ea zer esan nahi ote duen “inor ez hiltzea” aginduak, “munduko populazioaren ehuneko hogeik hain neurri handian kontsumitzen baditu baliabideak ezen esan daitekeen nazio pobreei eta biharko belaunaldiei ebasten diharduela bizirauteko behar dutena”.

139. Ingurumenaz mintzatzen garenean, nagusiki erlazio hau izendatu nahi dugu: natura eta biztanleen arteko erlazioa. Horregatik, natura ez dago ulertzerik gugandik aparte dagoen zerbait bezala edo bizitzako marko huts moduan. Naturan sartuak gaude, naturaren parte gara, eta elkarrekin uztarturik gabiltza. Toki jakin bat kutsaturik egotearen arrazoiek analisi bat eskatzen dute: gizartearen funtzionamendua, bere ekonomia, portaera eta errealitatea ulertzeko moduak analizatu beharko dira. Aldaketak hain handiak direnez, ez da posible problemaren parte bakoitzarentzat erantzun espezifiko eta independentea aurkitzea. Funtsezkoa da soluzio integralak aurkitzea, sistema naturalen arteko interakzioak eta sistema sozialarekikoak. Ez dira bi krisi separatu, bata ingurumenarena eta bestea soziala, baizik eta krisi bakar oso konplexua: ingurumen eta gizartearena, biak batera. Soluziora iristeko bideek, jakina, hurbilketa integrala eskatzen dute, pobrezia konbatitzeko, marjinatuei duintasuna itzultzeko eta, aldi berean, natura zaintzeko.

229.- Ezinbestekoa da elkarren premia dugula berriro sentitzea, erantzukizun handia dugula besteekiko eta munduarekiko, merezi duela onak eta prestuak izatea. Denbora gehiegi eman diogu degradazio moralari, etikari burla eginik, eta berdin onberatasunari, fedeari eta zintzotasunari, baina iritsi da ordua ikus dezagun arinkeria alai eta merke horrek ezer gutxitarako balio izan digula. Bizi sozialaren funts ororen suntsiketa horrek elkarren kontra ipini gaitu, nor bere interesak defenditzearren; biolentzia-forma eta krudelkeria berriak probokatzen ditu, eta ingurumena zaintzeko benetako kulturaren garapena oztopatzen du.

230.- Lisieuxeko santa Teresaren etsenpluak maitasunaren bide txikiaren praktikara gonbidatzen gaitu, hitz amultsu baten egokiera ez galtzera, irribarre baten aukera ez galtzera, bakea eta adiskidetasuna ereiten dituen edozein keinu kontsideratzera. Ekologia integrala eguneroko gestu sinplez osatua dago, non apurtzen dugun biolentziaren, aprobetxatzearen eta egoismoaren logika. Bien bitartean, neurrigabeko kontsumoaren mundua, aldi berean, bizia, alde guztietatik, gaizki erabiltzean duen munduaren adibidea da.

231.- Maitasuna, elkarren zaintzarekin erlazonaturiko gestu txikiez betea, bada, era berean, zibila eta politikoa ere, eta mundu hobea eraikitzeke asmatzen diren ekintza guztietan ageri da. Gizartearekiko maitasuna eta guztion onarekiko konpromisoa, ez bairik gabe, modu bikaina dira karitatea erakusteko; ez dio erasaten norbanakoen

[Escriba aquí]

arteko erlazioari bakarrik, baita “erlazio sozial, ekonomiko eta politikoak bezalako makro-erlazioei ere”. Horregatik, “maitasunaren zibilizazioaren” ideala proposatu zion Elizak munduari. Maitasun soziala da benetako garapenaren klabea: “Gizarte humanoagoa, pertsonarentzat duintasun handiagokoa, plasmatzeko, ezinbestekoa da maitasuna birbaloratzea bizi sozialean —maila politikoan, ekonomikoan eta kulturean—, ekintzaren arau goren eta betiereko bihurturik” [158]. Marko horretan, eguneroko gestu txikiekin batera, maitasun sozialak estrategia handietan pentsatzera bultzatzen gaitu, ingurumenaren degradazioa efikaziaz geldiarazteko eta gizarte osoa kutsatuko duen zaintza-kulturaz janzteko. Norbaitek atzematen duenean Jainkoaren deia, besteekin batera, dinamika sozial horietan esku hartzeko, gogoratu behar du hori bere espiritualitatearen parte dela, karitate-jokaera dela, eta bide horretatik doala heldutasunerantz eta horrela santifikatzen dela.

[Escriba aquí]

Bilboko
Elizbarrutia
DIÓCESIS DE BILBAO

Fede-zabalkunde
eta Katekesirako
Ordezkaritza

